

Umetniška gimnazija – glasbena smer
Modul C: jazz – zabavna glasba

Posodobljeni učni načrt

JAZZ KONTRABAS

OBVEZNI PREDMET

420 ur

Posodobljeni učni načrt
JAZZ KONTRABAS
Obvezni predmet (420 ur)

Posodobljeni učni načrt je pripravil:

Matevž Smerkol, prof., Konservatorij za glasbo in balet Ljubljana

Vodja in koordinator predmetne skupine za jazz kontrabas:

Drago Arko, prof., Glasbena šola v zavodu Sv. Stanislava, Ljubljana

Vodja področne skupine za glasbeno šolstvo:

dr. Dimitrij Beuermann, Zavod RS za šolstvo

Vsebinsko prenovu srednjega glasbenega šolstva je pripravila in izvedla nacionalna komisija za glasbeno šolstvo v mandatu 2011–2015.

Recenzenta:

Matej Hotko, prof., Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Matjaž Zorko, Orkester Slovenske filharmonije

Izdala: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: **dr. Jernej Pikalo**

Za zavod: **mag. Gregor Mohorčič**

Uredili: **izr. prof. mag. Ivan Florjanc, Marija Gregorc, prof.**, in **mag. Tomaž Faganel**

Jezikovni pregled: **Mira Turk Škraba**

Objava na spletnem naslovu:

http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_srednje_in_visje_solstvo_ter_izobrazevanje_odraslih/srednjesolsko_izobrazevanje/srednjesolski_izobrazevalni_programi/

Prva izdaja

Ljubljana 2013

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.091.214:780.614.335(0.034.2)

SMERKOL, Matevž

Posodobljeni učni načrt. Jazz kontrabas [Elektronski vir] : obvezni predmet : 420 ur / [pripravil Matevž Smerkol]. - 1. izd. - El. knjiga. - Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2013. - (Umetniška gimnazija - glasbena smer. Modul C, Jazz - zabavna glasba)

ISBN 978-961-03-0189-9 (pdf, Zavod RS za šolstvo)

1. Gl. stv. nasl.

271420416

Posodobljeni učni načrt za predmet jazz kontrabas je pripravila predmetna skupina za posodabljanje učnega načrta za godala v modulu C. Pri posodabljanju je izhajala iz učnega načrta za predmet jazz kontrabas, določenega na 15. seji Stokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, 7. maja 1998. Posodobljeni učni načrt je posledica sprememb in novosti v pedagoški praksi na področju inštrumentalnega pouka.

Posodobljeni učni načrt za jazz kontrabas je Stokovni svet RS za splošno izobraževanje določil na 161. seji 19. decembra 2013.

VSEBINA

1	OPREDELITEV PREDMETA	4
2	SPLOŠNI CILJI	5
3	OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE	6
4	STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA	13
5	DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	15
	5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja	16
	5.2 Medpredmetne povezave	17
6	MATERIALNI POGOJI	18
7	ZNANJA IZVAJALCEV	18

1 OPREDELITEV PREDMETA

Predmet jazz kontrabas je strokovni predmet v programu umetniške gimnazije modul C: jazz-zabavna glasba. Pouk predmeta poteka v vseh letnikih programa v skupnem obsegu 420 ur. Kontrabas je eno najpomembnejših glasbil vsake jazzovske male zasedbe in tudi velikega jazzovskega ansambla – *big banda*. V jazz glasbi opravlja dvojno funkcijo: je del ritmične sekcije, torej je njegova funkcija spremljevalna, v zgodovini jazz glasbe pa se je zelo zgodaj uveljavil tudi kot enakovredno solistično glasbilo. Ta dvoplastnost opredeljuje bistvo predmeta jazz kontrabas.

Pri pouku predmeta jazz kontrabas je dijaku * na srednji stopnji treba razvijati občutek za ritem, ki je v jazz glasbi izjemno pomembna glasbena prvina ne samo za člane ritmične sekcije.

Ker basovska spremljava v jazzu orisuje hkrati harmonski razvoj skladbe in v obliki basovske linije ob tem gradi posebno kontrapunktično linijo (»medtem ko«, hkratno, *in real time*), je spremljevalna naloga jazz kontrabasa vse prej kot preprosta. Tudi pri igranju drugih jazzovskih in zabavnih – karakternih – ritmov je zelo pomembna slogovna korektnost, torej poznavanje vloge jazzovskega kontrabasista v kulturno-zgodovinskem pogledu.

Za jazz kontrabas kot spremljevalno glasbilo veljajo drugačne zakonitosti kot za jazz kontrabas v vlogi solističnega glasbila. Dijaku privzgamemo pravilno oblikovanje fraze tako v melodičnem kot tudi v ritmičnem pogledu. Za sproščeno in muzikalno zrelo oblikovanje improviziranih fraz, melodij, skratka individualnega sola je potrebno zelo temeljito poznavanje glasbila brez naslanjanja na skice strun in prstnih leg, kar je sicer značilno za godala. Zato dijaki preigravajo celo vrsto pripravljanih vaj za solistično igro, ki so namenjene zlasti obvladovanju »inštrumentovega prostora« in gibanja v njem.

Pri predmetu jazz kontrabas dijaki razširjajo estetska, intelektualna, čustvena in domišljajska obzorja ter razvijajo kritično-analitični odnos do glasbenega dela. Pri tem si oblikujejo odnos do glasbenega dela od začetne stopnje branja notnega zapisa in s tem povezanega jazzovskega fraziranja, pa vse do ustvarjalnega dosežka bodisi na ravni spremljave bodisi na ravni improviziranega muziciranja.

Učenjet jazz kontrabasa navaja dijake na samostojno delo in iskanje ustreznih rešitev v okviru tehnično-muzikalnih zahtev. Pri tem dijaki oblikujejo svoj glasbeno-predstavni svet in

* V tem učnem načrtu uporabljeni izrazi, zapisani v moški slovnični obliki, veljajo za oba spola (dijak za *dijaka* in *dijakinjo*, učitelj za *učitelja* in *učiteljico*).

spoznavajo proces glasbenega ustvarjanja in poustvarjanja. Pripravljajo se za kakovostno sodelovanje v malih zasedbah – ansamblih in v velikem jazzovskem ansamblu – *big bandu* - kakor tudi za ustvarjanje jazz glasbe na področju solističnega delovanja.

V jazz glasbi uporabljamo običajne različice kontrabasov. Nastavitev glasbila pa je posebna: ubiralka je oblikovana tako, da ob igranju specifičnega jazzovskega *pizzicata* nekoliko »renči«; pri nastanku zvoka torej sodeluje tudi les ubiralke, zaželen je čim daljši zven strune, torej *legato*, temu so prilagojene tudi strune, ki jih uporabljamo, zaželena so tako zgrajena in prilagojena glasbila, da zvenijo odprto in omogočajo velik dinamični razpon.

Pouk predmeta jazz kontrabas je tako mnogo več kot le urjenje veščin. Neposredno vpliva na razvoj mlade osebnosti in jo umešča v prostor in čas.

2 SPLOŠNI CILJI

Dijaki pri predmetu jazz kontrabas:

- pridobivajo in nadgrajujejo izvajalsko tehniko in izrazne značilnosti kontrabasa;
- razvijajo svojo nadarjenost in muzikalno usposobljenost (absolutna in relativna intonacija, glasbeni spomin, občutek za ritem in tempo, občutek za obliko in periodo, za strukturo in skladnost za slogovne značilnosti itn.);
- razvijajo svoje ustvarjalne sposobnosti;
- spoznavajo slogovne raznolikosti jazzovske in klasične glasbe ter na njihovi podlagi uporabljajo različne pristope k interpretaciji in improvizaciji;
- odkrivajo, razvijajo in poglobljajo glasbene sposobnosti in predznanje;
- transkribirajo dela in analizirajo melodično-harmonske značilnosti in slogovne prvine;
- ob sistematični vadbi razvijajo delovne navade in odnos do dela;
- skupaj z učiteljem usmerjajo in razvijajo svoj učni proces ter strategijo vadbe;
- spremljajo in presojujejo uspešnost učnega procesa;
- razvijajo odgovornost za svoje znanje;
- osveščajo in razvijajo svojo usposobljenost načrtovanja učenja;
- vključujejo čustvovanje v sistem pomnjenja;
- na nastopih predstavljajo dosežke glasbene ustvarjalnosti;
- dosegajo znanja za nadaljevanje študija in se vključujejo v ansamble in večje zasedbe;
- se navajajo na estetsko doživljanje in razvijajo glasbeni okus;
- poznajo, razumevajo in uporabljajo strokovne izraze v tujih jezikih;
- pridobivajo podatke iz različnih virov;

- navajajo se na socialnost in odnosnost pri ansambelski igri, v jazzovskem *big bandu* in pri projektne delu;
- razvijajo vzajemnost in se prilagajajo za enakopravno sodelovanje;
- aktivno sodelujejo pri ustvarjalnih projektih in si pridobivajo samoiniciativnost in podjetnost;
- vključujejo se v domača in mednarodna šolska partnerstva;
- udeležujejo se domačih in mednarodnih tečajev in seminarjev;
- spoznavajo in izvajajo glasbena dela slovenskih skladateljev;
- spoznavajo enakost in različnost slovenskih, evropskih in z globalizacijo prejetih kulturnih prvin, jih kritično vrednotijo in s tem razvijajo čut za razlikovanje prvin domače in tuje glasbene dediščine;
- spoznavajo in utrjujejo glasbeno izrazoslovje v slovenščini in angleščini;
- se sporazumevajo v slovenščini in večajo nabor slovenskih izrazov za sicer tipične pojme in besede iz ameriško-angleškega jazzovskega okolja.

3 OPERATIVNI CILJI IN VSEBINE

Cilji in vsebine so urejeni po tematskih sklopih.

3.1.1 Tehnične in muzikalne prvine	
OPERATIVNI CILJI	VSEBINE
Dijaki: - se soočajo s postavljanjem oz. z utrjevanjem zdravih temeljev igranja, pri čemer so v ospredju visoke zahteve, ki jih postavlja profesionalna glasbena praksa; - se na začetku šolanja seznanijo z svojimi morebitnimi tehničnimi pomanjkljivostmi, ki se zaradi manj zahtevnega gradiva na nižji stopnji še niso pokazale, in se posvetijo njihovem odpravljanju; - se seznanijo z najpomembnejšimi tehničnimi poudarki (pravilna in sproščena drža telesa, pravilna drža glasbila in loka, oblikovanje tona, obvladovanje intonacije); - se seznanijo s tehniko jazzovskega <i>pizzicata</i>; - spoznavajo vsebine in literaturo ki je prilagojena njihovim tehnično – muzikalnim zmogljivostim in posebnostim.	- Drža glasbila, drža loka - Tehnika lokovanja, prehajanje strun; - Temeljne prvine igranja v osnovnem tonskem obsegu - Tehnika jazzovskega <i>pizzicata</i> - Širjenje zvočnega obsega - Utemeljitev tehničnih prvin kot so lege, artikulacija, fleksibilnost - Igranje tonalnih tehničnih vaj (lestvice z na njih vezanimi etudami) za vse omenjene prvine igranja Literatura: - O. Ševčik, Op. 2, Vaje za lok - O. G. Zimmerman, Vaje za lok - L. Streicher, Mein Musizieren auf dem Kontrabass, zvezek 1 - L. Streicher, Skalen - R. Appleman, Chord Studies for Electric Bass - R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1. zv.

3.1.2 Etude

Dijaki:

- z igranjem etud podpirajo cilje iz 3.1.1;
- izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine, ki jih obravnavamo na tehničnem področju, posebno, če gre za odpravljanje napak, popravljanje katere od tehničnih prvin ali nastavka.

- I. Billè, Nuovo metodo
- I. Billè, 21 piccoli studi
- F. Simandl, 30 Etud

3.1.3 Sonate, sonatine, suite

Dijaki:

- izvajajo sonate (na tej stopnji predvsem transkripcije baročne glasbe), z namenom izgradnje tehničnih osnov igranja na kontrabas;
- ob izvajanju sonat usvajajo slogovne značilnosti in razvijajo muzikalni izraz;
- razvijajo sposobnost koncentracije in uspešnega nastopanja pred občinstvom.

Referenčna dela:

- Giovannino, Sonata v F-duru
- A. Vivaldi, Sonata v a-molu
- B. Marcello, Sonata v e-molu
- W. de Fesch, Sonata v F-duru
- J. E. Gaillard, Sonata v a-molu

3.1.4 Kontrabas v svoji vlogi - spremljava

Dijaki:

- spoznavajo značilnosti jazzovske spremjave imenovane *half-time feel* in njene prvine: osnovne polovinke, vodilne in prehajalne tone, perkusivne tone, ritmične posebnosti;
- spoznavajo zakonitosti gradnje *walking bass* linij in njenih prvin: povezovanje osnovnih tonov harmonskega razvoja, uporaba lestvičnih, vodilnih, menjalnih tonov in posebnosti;
- spoznavajo slogovno ustrezne ritmične figure za spremljavo v drugih karakternih ritmih;
- razvijajo uporabo teh tehnik spremljave najprej analitično, nato pa hkratno času (*in real time*) brez pisne priprave.

Literatura:

- E. Fuqua, Walking Bass
- E. Andreas, Walking Bass
- A. Mayerl, Walking Bass
- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 2. zv.

3.1.5 Jazzovski standardi

Dijaki:

- spoznavajo skladbe iz temeljnega nabora skladb za jazzovsko rabo – jazzovske standarde;
- spoznavajo in izvajajo melodije v specifičnem in tipičnem jazzovskem oblikovanju in s tem izoblikujejo slogovno ustrezno fraziranje;
- spoznavajo te skladbe z oblikovne plati kot oblikovni harmonsko formalni okvir (*chorus*);
- skladbe, ki so del temeljnega repertoarja vsakega jazzovskega glasbenika, z izvajanjem na pamet usvajajo globlje in temeljiteje in s tem razvijajo sposobnosti pomnenja glasbene snovi.

Referenčne skladbe:

- E. K. Ellington, Satin Doll
- T. F. Waller, Honeysuckle Rose
- G. Marks, S. Simons, All of Me
- A. C. Jobim, A Girl from Ipanema

Priporočena literatura, izbor iz:

- The New Real Book, 1, 2, 3
- J. Aebersold, Jazz, zv. 1-106.

3.1.6 Transkripcije

Dijaki: - spoznavajo vlogo jazz kontrabasa iz prakse in iz izvajanj velikih mojstrov te glasbe;- razvijajo slušno prepoznavanje;- z analizo transkribiranih linij si izoblikujejo odnos do naučenega in do jazzovskega izročila;- si z izvajanjem transkribiranih linij skupaj s posnetkom izoblikujejo občutljivost za ritem in spoznavajo finese igre na kontrabasu;- se ob izvorni literaturi seznanjajo tudi z značilnimi potezami slogov, dob in posameznih izvajalcev.	- Posnetki jazzovskih standardov in z njimi linij kontrabasa temeljnih mojstrov jazz kontrabasa: J. Blanton, R. Browne, S. Jonesa, L. Vinegarja idr.

3.2.1 Tehnične in muzikalne prvine

Dijaki: - nadgrajujejo pridobljena znanja ter širijo svoje tehnične in muzikalne zmogljivosti;- pod vodstvom učitelja postopoma širijo nabor tehnično-didaktičnega gradiva;- postopoma vzpostavljajo sistem vsakodnevne vaje čim širšega spektra tehničnih prvin; pri tem uporabljajo tako navedeno literaturo kot tudi vaje in sisteme tehničnega urjenja, ki niso izdani v knjižnih oblikah;- spoznavajo vsebine in literaturo, ki je prilagojena njihovim tehnično-muzikalnim zmogljivostim in posebnostim;- pod vodstvom učitelja postopoma širijo nabor tehnično-didaktičnega gradiva;- preigravajo notno gradivo na vpogled oz. <i>a vista</i>.	- Tehnika lokovanja- Tehnika jazzovskega <i>pizzicata</i>- Širjenje zvočnega obsega- Nadgrajevanje tehničnih prvin kot so lege, artikulacija, fleksibilnost- Igranje modalnih tehničnih vaj (dorski in miksolidijski modus z na njiju vezanimi etudami) za vse omenjene prvine igranja Literatura: - O. Ševčik, Op. 2, Vaje za lok- O. G. Zimmerman, Vaje za lok- L. Streicher, Mein Musizieren auf dem Kontrabass, zv. št. 2- E. Madenski, Lestvice in akordi- R. Appleman, Chord Studies for Electric Bass- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1. zv.

3.2.2 Etude

Dijaki: - z igranjem etud podpirajo cilje iz 3.2.1;- še vedno trdno povezujejo vsebine tega sklopa z operativnimi cilji sklopa muzikalnih in tehničnih prvin;- izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine;- izvajajo etude in vzorce (<i>patterns</i>) kot pripravo na solistično igro improviziranih solov.	- F. Simandl, 30 Etud- I. Billè, 18 studi- F. Simandl, Šola za palčevo pozicijo, zv. 6- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1.zv.

3.2.3 Sonate, sonatine, suite

Dijaki: - izvajajo sonate z namenom nadgradnje tehničnih osnov igranja na kontrabas;- ob izvajanju sonat usvajajo slogovne značilnosti in razvijajo muzikalni izraz;- razvijajo sposobnost koncentracije in	Referenčna dela: - F. Simandl, Koncertna etuda op. 65- W. de Fesch, Sonata v F-duru- H. Eccles, Sonata v g-molu

uspešnega nastopanja pred občinstvom.

3.2.4 Kontrabas v svoji vlogi – spremljava, priprava na solistično igro

Dijaki:

- razvijajo spremljavo imenovano *half-time feel* in njene prvine;
- razvijajo zakonitosti gradnje linij *walking bass* in njenih prvin: povezovanje osnovnih tonov harmonskega razvoja, uporaba lestvičnih, vodilnih, menjalnih tonov in posebnosti;
- spoznavajo slogovno ustrezne ritmične figure za spremljavo v drugih karakternih ritmih – latinskoameriških in sodobnih izhajajočih iz rocka;
- razvijajo uporabo teh tehnik spremljave hkratno (*in real time*) brez pisne priprave;
- s posnetkom izvajajo literaturo za jazz kontrabas *a vista*, izpisano in hkratno gradnjo basovske linije.

Priporočljiva literatura:

- E. Fuqua, Walking Bass
- E. Andreas, Walking Bass
- A. Mayerl, Walking Bass
- J. Coker, Patterns For jazz
- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 3.zv.
- izbor kontrabasovskih partov iz literature za *big band*: referenčne skladbe in njihovi aranžmaji: Splanky, After Supper, Li'l Darling, Corner Pocket, Take the »A« Train

3.2.5 Jazz standardi

Dijaki:

- spoznavajo oblikovno zahtevnejše jazzovske skladbe iz temeljnega nabora skladb za jazz rabo – jazz standarde,
- spoznavajo skladbe iz obdobja bebopa, t. im. *heads*,
- spoznavajo in izvajajo melodije v specifičnem in tipičnem jazz oblikovanju in s tem izoblikujejo slogovno adekvatno fraziranje;
- spoznavajo te skladbe s formalne (oblikovne) plati kot oblikovni harmonsko formalni okvir (chorus);
- z izvajanjem na pamet skladbe, ki so del temeljnega repertoarja vsakega jazz glasbenika, usvajajo globlje in temeljiteje in s tem razvijajo mnemotehnične sposobnosti pomnenja glasbene tvarine.

Referenčne skladbe:

- J. Kern, D. Fields, The Way You Look Tonight
- G. in I. Gershwin, A Foggy Day
- C. Parker, Scrapple from the Apple
- C. Parker, Dewey Square
- J. B. Gillespe, Manteca
- A. C. Jobim, Once I Loved

Priporočena literatura, izbor iz:

- The New Real Book, 1, 2, 3,
- J. Aebersold, Jazz, zv. 1-106
- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1.zv.

3.2.6 Transkripcije

Dijaki:

- razvijajo slušno prepoznavanje;
- spoznavajo vlogo jazz kontrabasa iz prakse in iz izvajanj velikih mojstrov te glasbe;
- z analizo transkribiranih linij si izoblikujejo odnos do naučenega in do jazzovskega izročila;
- si z izvajanjem transkribiranih linij skupaj s posnetkom izoblikujejo občutljivost za ritem in spoznavajo fineše igre na kontrbasu;
- se ob izvorni literaturi seznanjajo tudi z značilnimi potezami slogov, dob in posameznih izvajalcev;
- se poleg basovskih linij natančno spoznavajo tudi s fraziranjem tem in preprostejših

- Posnetki jazzovskih standardov in z njimi linij kontrabasa temeljnih mojstrov jazz kontrabasa J. Blantona, R. Browna, S. Jonesa, L. Vinnegarja idr.
- posnetki jazzovskih izvedb predstavnikov modernejšega *mainstream* jazz: N. Ø. Henning-Pedersena, C. McBrideja, J. Claytona idr.

basovskih solov.	
3.3.1 Tehnične in muzikalne prvine	
Dijaki: - nadgrajujejo pridobljena znanja ter širijo svoje tehnične in muzikalne zmogljivosti; - pod vodstvom učitelja postopoma širijo nabor tehnično-didaktičnega gradiva; - postopoma vzpostavljajo sistem vsakodnevne vaje čim širšega spektra tehničnih prvin; pri tem uporabljajo tako navedeno literaturo kot tudi vaje in sisteme tehničnega urjenja, ki niso izdani v knjižnih oblikah; - spoznavajo vsebine in literaturo, ki je prilagojena njihovim tehnično-muzikalnim zmogljivostim in posebnostim.	- Tehnika jazzovskega <i>pizzicata</i> - Širjenje zvočnega obsega v palčevo lego - Razvijanje tehničnih prvin kot so lege, artikulacija, fleksibilnost - Igranje lestvic melodičnega mola in dominantne lestvice harmoničnega mola in na njih vezanih etud Literatura: - L. Streicher, Mein Musizieren auf dem Kontrabass, zv. št. 2 - E. Madenski, Lestvice in akordi - R. Appleman, Chord Studies for Electric Bass - R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1. zv.
3.3.2 Etude	
Dijaki: - z igranjem etud podpirajo cilje iz 3.2.1; - še vedno trdno povezujejo vsebine tega sklopa z operativnimi cilji sklopa muzikalnih in tehničnih prvin; - izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine; - izvajajo etude kot pripravo na solistično igro improviziranih solov.	- F. Simandl, 30 Etud - I. Billè, 18 studi in tutti i toni - F. Simandl, Šola za palčevo pozicijo, zvezka 6 in 7 - D. Dragonetti, 5 studi - R. Kreutzer, 18 studies - R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1.zv.
3.3.3 Sonate, sonatine, suite	
Dijaki: - izvajajo sonate z namenom izgradnje tehničnih osnov igranja na kontrabas; - ob izvajanju sonat usvajajo slogovne značilnosti in razvijajo muzikalni izraz; - razvijajo sposobnost koncentracije in uspešnega nastopanja pred občinstvom.	Referenčne skladbe: - A. Russell, Chaconne Priporočena literatura: - O. G. Zimmerman, Solos for the Double Bass Player
3.3.4 Kontrabas v svoji vlogi – spremljava in solo	
Dijaki: - razvijajo spremljavo imenovane <i>half-time feel</i> in njene prvine; - razvijajo zakonitosti gradnje linij <i>walking bass</i> in njenih prvin: povezovanje osnovnih tonov harmonskega razvoja, uporaba lestvičnih, vodilnih, menjalnih tonov in posebnosti; - spoznavajo slogovno ustrezne ritmične figure za spremljavo v drugih karakternih ritmih – latinsko ameriških in sodobnih izajajočih iz rocka; - razvijajo uporabo teh tehnik spremljave hkratno (<i>in real time</i>) brez pisne priprave;	- E. Fuqua, Walking Bass - R. Reed, Upward Evolving Bassist - E. Andreas, Walking Bass - A. Mayerl, Walking Bass - P. Westwood, Bass Bible - T. Coolman, The Bass Tradition - izbor kontrabasovskih partov iz literature za <i>big band</i>: referenčne skladbe in aranžmaji: The Heat is on, Straight Ahead, Stomping at the Savoy

- s posnetkom izvajajo literaturo za jazz kontrabas <i>a vista</i> , izpisano in hkratno gradnjo basovske linije.	

3.3.5 Jazz standardi

Dijaki: - spoznavajo jazz skladbe zahtevnejšega nabora skladb za jazzovsko rabo – jazz standarde; - spoznavajo in izvajajo melodije v specifičnem in tipičnem jazzovskim oblikovanju in s tem izoblikujejo slogovno ustrezno fraziranje; - spoznavajo te skladbe z oblikovne plati kot oblikovni harmonsko formalni okvir (<i>chorus</i>); - skladbe, ki so del temeljnega repertoarja vsakega jazzovskega glasbenika, z izvajanjem na pamet usvajajo globlje in temeljiteje in s tem razvijajo sposobnosti pomnenja glasbene snovi.	Referenčne skladbe: - C. Porter, What is this Thing Called Love - R. Noble, Cherokee - W. Shorter, Infant Eyes - M. Davis, Four Priporočena literatura, izbor iz: - The New Real Book, 1, 2, 3 - J. Aebersold, Jazz, zv. 1-106

3.3.6 Transkripcije

Dijaki: - razvijajo slušno prepoznavanje; - spoznavajo vlogo jazz kontrabasa iz prakse in iz izvajanj velikih mojstrov te glasbe; - z analizo transkribiranih linij si izoblikujejo odnos do naučenega in do jazzovskega izročila; - z izvajanjem transkribiranih linij skupaj s posnetkom si izoblikujejo občutljivost za ritem in spoznavajo fineše igre na kontrabasu; - se ob izvorni literaturi seznanjajo tudi z značilnimi potezami slogov, dob in posameznih izvajalcev; - se poleg basovskih linij natančno seznanjajo tudi z fraziranjem tem in preprostejših basovskih solov.	- Posnetki jazz standardov in z njimi linij kontrabasa temeljnih mojstrov jazz kontrabasa: J. Blanton, R. Brown, S. Jones, L. Vinnegar idr. - Posnetki jazzovskih izvedb predstavnikov modernejšega <i>mainstream</i> jazz kot so npr. N. Ø. Henning-Pedersen, C. McBride, J. Clayton, J. Patitucci, D. Holland, J. Pastorius, M. Johnson idr.

3.4.1 Tehnične in muzikalne prvine

Dijaki: - nadgrajujejo pridobljena znanja ter širijo svoje tehnične in muzikalne zmogljivosti; - pod vodstvom učitelja širijo nabor tehnično-didaktičnega gradiva; - pri vsakodnevnih sistematični vadbi uporabljajo tako navedeno literaturo kot tudi vaje in sisteme tehničnega urjenja prilagojenega posamezniku, ki niso izdani v knjižnih oblikah.	- tehnika jazz pizzicata; - širjenje zvočnega obsega v palčevo pozicijo; - utemeljitev tehničnih prvin kot so pozicije, artikulacija, fleksibilnost; - igranje tonalnih tehničnih vaj (lestvice z na njih vezanimi etudami) za vse omenjene elemente igranja. Literatura: - E. Madenski, Lestvice in akordi - R. Appleman, Chord Studies for Electric Bass - R. C.d'Oro, How to Double Bass, 1.zv.

3.4.2 Etude

Dijaki:

- z igranjem etud podpirajo cilje iz 3.3.1;
- še vedno trdno povezujejo vsebine tega sklopa z operativnimi cilji sklopa muzikalnih in tehničnih prvin;
- izvajajo etude, ki dopolnjujejo vsebine in tehnične prvine;
- izvajajo etude kot pripravo na solistično igro improviziranih solov.

- D. Dragonetti, 5 studi
- R. Kreutzer, 18 studies
- J. E. Storch, Etude, 1. in 2. zv.
- T. A. Findeisen, 25 Studies II
- R. C.d'Oro, How to Double Bass., 3. zv.

3.4.3 Sonate, sonatine, suite

Dijaki:

- izvajajo sonate z namenom izgradnje tehničnih osnov igranja na kontrabas;
- ob izvajanju sonat usvajajo slogovne značilnosti in razvijajo muzikalni izraz;
- razvijajo sposobnost koncentracije in uspešnega nastopanja pred občinstvom.

Referenčne skladbe:

- G. Botesini, Elegija
- A. Russell, Chaconne
- P. Hindemith, Sonata
- J. S. Bach: Solo suite 1-6
- F. Hoffmeister, Koncert, 1. stavek
- K. D. von Dittersdorf, Koncert v D-duru, kadenca K. H. Gruber, 1. stavek;

Priporočena literatura:

- O. G. Zimmerman, Solos for the Double Bass Player

3.4.4 Kontrabas v svoji vlogi – spremljava in solo

Dijaki:

- razvijajo spremljavo imenovane *half-time feel* in njene prvine;
- razvijajo zakonitosti gradnje linij *walking bass* in njenih prvin: povezovanje osnovnih tonov harmonskega razvoja, uporabo lestvičnih, vodilnih, menjalnih tonov in posebnosti;
- spoznavajo slogovno ustrezne ritmične figure za spremljavo v drugih karakternih ritmih – latinskoameriških in sodobnih, izhajajoč iz rocka;
- razvijajo uporabo teh tehnik spremljave hkratno (*in real time*) brez pisne priprave;
- s posnetkom izvajajo literaturo za jazz kontrabas *a vista*, izpisano in hkratno simultano gradnjo basovske linije.

- E. Fuqua, Walking Bass
- R. Reed, Evolving Bassist
- E. Andreas, Walking Bass
- P. Westwood, Bass Bible
- T. Coolman, The Bass Tradition
- R. C.d'Oro, How to Double Bass, 4. zv.
- izbor kontrabasovskih partov iz literature za *big band*: referenčne skladbe in aranžmaji The Heat is on, Straight Ahead, Stomping at the Savoy, Fingers, Four Brothers

3.4.5 Jazz standardi

Dijaki:

- spoznavajo zahtevne jazz skladbe iz nabora skladb za jazzovsko rabo – jazz standarde;
- spoznavajo in izvajajo melodije v specifičnem in tipičnem jazzovskem oblikovanju in s tem izoblikujejo slogovno ustrezno fraziranje;
- spoznavajo te skladbe z oblikovne plati kot oblikovni harmonsko formalni okvir

Referenčne skladbe:

- W. Shorter, Children of the Night
- J. Coltrane, Giant Steps
- J. Henderson, Inner Urge
- E. Watts, Sunday at the Hillcrest
- S. Rollins, Airegin

Priporočena literatura, izbor iz:

- The New Real Book, 1, 2, 3

(chorus); - skladbe, ki so del temeljnega repertoarja vsakega jazz glasbenika, z izvajanjem na pamet usvajajo globlje in temeljiteje in s tem razvijajo sposobnosti pomnenja glasbene snovi.	- J. Aebersold, Jazz, zv. 1-106

3.4.6 Transkripcije	
Dijaki: - razvijajo slušno prepoznavanje; - spoznavajo vlogo jazz kontrabasa iz prakse in iz izvajanj velikih mojstrov te glasbe; - z analizo transkribiranih linij si izoblikujejo odnos do naučenega in do jazzovskega izročila; - z izvajanjem transkribiranih linij skupaj s posnetkom si izoblikujejo občutljivost za ritem in spoznavajo fineše igre na kontrabasu; - ob izvorni literaturi se seznanjajo z značilnimi potezami slogov, dob in posameznih izvajalcev.	- Posnetki jazz standardov in z njimi linij kontrabasa temeljnih mojstrov jazz kontrabasa: J. Blanton, R. Brown, S. LaFaro, P. Chambers idr. - Posnetki jazzovskih izvedb predstavnikov modernejšega <i>mainstream</i> jazzja kort so npr. N. Ø. Henning-Pedersen, C. Mc Bride, J. Clayton, J. Patitucci, D. Holland, J. Pastorius, M. Johnson idr.

Poleg navedenih za doseganje ciljev lahko uporabljamo tudi druge izbirne vsebine.

4 STANDARDI ZNANJA IN MINIMALNI STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so določeni z obvladovanjem posameznih sklopov predpisanih vsebin in izkazujejo pričakovano stopnjo obvladovanja glasbila in muziciranja, kar se izraža na področjih tehnike in obvladovanja glasbila, muzikalnosti in izraznosti, natančnosti in zanesljivosti, vzdržljivosti in koncentracije ter težavnosti izvajanega programa.

Minimalni standardi znanja so operacionalizirani cilji (količina in kakovost znanja, spretnosti in veščin), ki naj bi jih dijak dosegel in izkazal za pozitivno oceno (zadostno) in so tista kakovost in količina znanja, spretnosti in veščin, ki sta nujni za nadaljnje učenje in razvoj pri določenem predmetu. So mejna kategorija obvladovanja glasbila, pri kateri sta tehnika in izraznost muziciranja omejeni in je mogoče ugotoviti težave v doseganju kakovostnega tona oz. zvoka. Kljub temu da se pojavljajo napake v notah, ritmu in slogu ter je mnogo v partituri predpisanih glasbenih oznak spregledanih ali ne popolnoma pravilno izvedenih, da sta omejeni interpretacija in muzikalna izvedba ter je morda malo lažji tudi sam glasbeni program, pa dijakova duševna in telesna vzdržljivost še vedno izkazuje sprejemljivo izvedbo celotnega programa, zahtevano ustrezno razvito tehniko ter še sprejemljivo razumevanje in izvajanje glasbe.

Minimalni standardi znanja so izraženi v izpitnih vsebinah po posameznih letnikih.

V vseh letnikih dijaki vsaj eno skladbo izvajajo na pamet.

1. letnik – letni izpit:

- durova lestvica v dveh oktavah v celinkah, polovinkah, četrtnkah in osminkah *arco*;
- iz lestvice izhajajoče terčne in kvartne sekvence in kadence II-V-I v vseh legah;
- ena etuda *arco*;
- stavek iz baročne sonate, sonatine ali suite - izbor iz poglavja 3.1.3;
- dve karakterno različni jazzovski skladbi (standarda) – tema, spremljava (*walking bass*, karakterna figura ipd.), tema in koda;
- lastna transkripcija basovske linije v trajanju najmanj dveh minut.

2. letnik – letni izpit:

- dorski modus v dveh oktavah v celinkah, polovinkah, četrtnkah in osminkah *arco*;
- iz modusa izhajajoče terčne in kvartne sekvence in harmonsko kroženje I-II-III-II v vseh legah;
- ena etuda *arco*;
- baročna sonata, sonatina, dva stavka suite - izbor iz poglavja 3.2.3;
- dve karakterno različni jazzovski skladbi (standard in *bebop head*) – tema, spremljava (*walking bass* ipd.), vzorec (*arpeggio pattern* in razvezava, *bebop* fragmet in izpeljava), tema in koda;
- lastna transkripcija basovske spremljave in enostavnejšega sola v trajanju najmanj dveh minut.

3. letnik – letni izpit:

- lestvica melodični mol v dveh oktavah v celinkah, polovinkah, četrtnkah in osminkah *arco*;
- iz lestvice izhajajoče terčne in kvartne sekvence in kadenca II-V-I v vseh legah;
- ena etuda *arco*;
- sonata, arija, koncertantna etuda, suite ipd. - izbor iz poglavja 3.3.3;
- dve karakterno različni jazzovski skladbi (standard in *bebop head*) – tema, spremljava (*walking bass* ipd.), vzorec (*pattern* z razvezavo, *bebop* fragmet in izpeljava), lastni pripravljene solo, tema in koda;
- transkripcija zahtevnejše spremljave ali improviziranega basovskega sola v trajanju najmanj dveh minut.

4. letnik – letni izpit:

- etuda *arco*;
- šest karakterno različnih jazzovskih skladb: medium swing, fast swing, balada, skladba latinskoameriškem ritmu, blues, skladba v sestavljenem ali na rocku utemeljenem ritmu; dijak izvaja temo, spremljavo (*walking bass* ipd.), lastni solo, temo in kodo. Vsaj ena teh šestih skladb mora biti delo slovenskega avtorja;
- transkripcija zahtevnejšega improviziranega basovskega sola v trajanju najmanj ene minute.

Dijak, ki opravlja maturo iz izbirnega predmeta glasba – jazz kontrabas, ne opravlja letnega izpita; predmet konča v četrtem letniku z razredno oceno.

5 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pouk glasbe z dejavnostmi in vsebinami prispeva k splošnemu in glasbenemu razvoju dijakov ter razvija zmožnosti vseživljenjskega učenja. Učenje in poučevanje glasbe bo uspešno, če bo celostno, dejavno in ustvarjalno. Tak pristop spodbuja in omogoča doseganje splošnih in procesno-operativnih glasbenih ciljev na čustvenem, socialnem, gibalnem in spoznavnem razvojnem področju.

Učni načrt nadgrajuje poznavanje glasbe, ki ga v praksi lahko udejanjimo s skrbno in gospodarno načrtovanimi in izpeljanimi učnimi urami. Učitelj avtonomno oblikuje posamezne učne sklope, tako da smiselno povezuje posamezne glasbene dejavnosti z operativno-procesnimi razvojnimi cilji in vsebinami. Zaporedje in globino vsebin ter metode in oblike dela učitelj prilagaja glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja dijakov.

Zaradi individualnega pristopa k dijaku ter zaradi upoštevanja njegovih fizičnih, psihičnih in glasbenih dispozicij naj učni načrt za pedagoga ne pomeni toge obveznosti, temveč naj s sistematično razvrščenim gradivom nakaže posamezne težavnostne stopnje, ki učitelju služijo za orientacijo in pomoč pri razvoju mladega glasbenika.

Temeljno poslanstvo učitelja je razvijanje glasbenega čuta pri dijakih in ustvarjanje potrebe po muziciranju. Ob tem ne smemo pozabiti, da je bistvena naloga v času izobraževanja na srednji šoli izgradnja vseh temeljnih tehničnih prvin, ki omogočajo bodoče poklicno udejstvovanje jazzovskega kontrabasista. Pomembna je dolgoročna vizija dijakovega razvoja v vseh prvinah igranja na kontrabas z vidika visokih poklicnih zahtev, da ne bi morebitno stremljenje k doseganju trenutnih rezultatov povzročilo primanjkljave postavitve, kar bi pripeljalo do nepremostljivih ovir na višjih stopnjah izobraževanja. Med najpomembnejše tehnične temelje, ki jim moramo posvetiti vso pozornost so obvladovanje sproščenega telesa, artikulacija in oblikovanje zvoka, ki ustrezajo dijakovim bodočim poklicnim merilom estetskih in akustičnih odlik. Kljub temu da literatura za kontrabas premore nekaj zelo pomembnih del, ki so v učnem načrtu navedena med vsebinami in obravnavajo tovrstno tematiko, velja opozoriti na izjemno tehtna in dragocena tehnično-didaktična dognanja, večšine in spoznanja uglednih profesorjev, ki jih ni mogoče najti zapisane v knjižnih oblikah, saj se prenašajo med kontrabasisti na seminarjih, mojstrskih tečajih ipd. Brez stika dijakov s tovrstnimi uvidi profesorjev si je težko predstavljati uspešno doseganje ciljev, ki so navedeni v tem učnem načrtu.

Za doseg omenjenih ciljev je bistvenega pomena tudi vzpostavitev dijakovega pravilnega osebnega sistema vsakodnevne vadbe, tako v vsebinskem kot v količinskem smislu. Učitelj naj temu posveča pozornost vsa štiri leta. Ob sistematični vadbi naj si dijaki krepijo voljo, disciplino, vztrajnost, doslednost in samostojnost ter vedno močneje čutijo potrebo po načrtnem delu in neprestanem izpopolnjevanju. S tem utrjujejo delovne navade in gradijo ustvarjalen odnos do dela. Tako dosežena spoznanja in glasbena znanja morajo postati pomemben del splošne kulture vsakega dijaka.

Prav tako pomembna je načrtna, sistematična psihološka priprava dijaka na nastope, izpite in tekmovanja, pri čemer mora biti optimalna realizacija omenjenih poustvarjalnih priložnosti končni cilj dolgoročnega načrtnega dela.

Učitelj naj spodbuja dijaka tudi k obisku koncertnih prireditev, ki so pomemben vir izkušenj in informacij, ki jih ne more dati pouk. Dijak tako spoznava bogastvo glasbene kulture in se srečuje z interpretativnimi dosežki priznanih umetnikov, kar oblikuje njegovo umetniško osebnost; ob tem spoznava zakonitosti poklicnega dela svojega področja tudi s praktičnih, z organizacijskih in drugih vidikov.

Izkušnje kažejo, da večina dijakov v naši zvrsti glasbe začne svoj študij z basovsko kitaro. Učenje jazzovske glasbe je do določene meje mogoče tudi na tem glasbilu, vendar je – zaradi celovitejšega in skladnejšega razvoja dijakove glasbene osebnosti – težnja ustanove in hkrati konkurenčna prednost dijaka miren in metodološko utemeljeni prehod na jazzovski kontrabas.

5.1 Preverjanje in ocenjevanje znanja

Pomembno je, da ločimo preverjanje in ocenjevanje. Rezultatov preverjanja ne uporabimo za ocenjevanje.

Preverjanje

Pri preverjanju znanja učitelj redno spremlja dijakov razvoj in napredek, preverja njegovo moč dojetanja, raven znanja in zmožnosti, dijaku pa daje tudi povratne informacije o njihovem napredovanju. Sprotno razčlenjevanje dijakovih dosežkov znanja ter morebitnih pomanjkljivosti lahko ustvarja kar najbolj celovito in stvarno sliko o napredku in morebitnih zagatah posameznega dijaka; na tem temelju učinkoviteje pripravimo načrt dijakovega nadaljnega dela, dajemo jasnejše napotke za plodovitejšo vadbo oz. učenje.

Preverjati je treba redno in na različne načine, na področjih, kot so navedena.

Učitelj preverja znanje:

- pri vsaki individualni uri pouka;

- na internih in javnih nastopih.

K preverjanju lahko učitelj občasno povabi tudi druge učitelje istega ali sorodnega predmeta, kar bo okrepilo timsko delo, pretok in izmenjavo izkušenj ter usklajevanja meril.

Ocenjevanje

Glede na naravo inštrumentalnega pouka se dijakovo znanje ocenjuje z izvedbo izbranih glasbenih vsebin pri pouku in na nastopih. Ocenjuje se tehnično obvladovanje glasbila, natančnost in zanesljivost izvedbe, prikaz muzikalnosti ter težavnost sporeda. Na letnem izpitu določi končno oceno izpitna komisija.

5.2 Medpredmetne povezave

Namen interdisciplinarnega povezovanja med bolj ali manj sorodnimi predmeti je močnejša vez ter vzajemno učinkovanje in prenosljivost znanja, s čimer gradimo pogoje za večjo ustvarjalnost, podjetnost in boljšo didaktično učinkovitost na vseh vpletenih predmetnih področjih. Večja prenosljivost znanja oblikuje tudi samostojnejšo osebnost, ki se lažje spopada z različnimi izzivi v stroki in v življenju. Zmožnost povezovanja različnih znanj, uvidov in spretnosti pa hkrati prispeva k večji kulturni in etični zavesti ter osebnostni trdnosti posameznika.

Medpredmetno povezovanje pomeni iskanje povezav svojega predmeta z drugimi predmetnimi področji, sodelovanje učiteljev različnih predmetnih področij v učno-vzgojnih dejavnostih, vzajemno načrtovanje skupne ali sočasnejše obravnave sorodnih vsebin ipd. Učitelj se povezuje z drugimi strokovnimi člani pedagoškega aktiva, sodeluje pri načrtovanju medpredmetnih povezav in ustvarjalno sodeluje pri izvajanju učnega procesa.

Dijaki se medpredmetno ustvarjalno povezujejo z drugimi glasbeniki pri skupinski igri v ansamblih in večih zasedbah ipd. Svoja teoretska znanja pridobljena pri pouku solfeggia, teorije jazza, osnov improvizacije, glasbene zgodovine, umetnostne ter splošne zgodovine, lahko uporabljajo pri kompozicijski in slogovni analizi skladb, kar je v prid boljšemu razumevanju in posledično tudi bolj kakovostni izvedbi skladb. Ob razločevanju in pronicanju v slogovne značilnosti obdobj (*swinga*, *bebopa*, *west-coast* jazza ipd.), karakternih ritmov (*swing*, *bossa nova*, *samba*, *salsa*, *funk* ipd.) in osebnih idiomov ter z natančnim študijem vzornikov v dijaku zorijo estetska zavest, odgovoren odnos do stroke in slogovna pretanjenost.

Obstajajo tudi druge medpredmetne povezave, ki so bolj splošne narave, o čemer govorijo številne sodobne specifične mednarodne študije in raziskave.

6 MATERIALNI POGOJI

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pri predmetu jazz kontrabas terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko učilnico, skladno s predpisi.

V učilnici mora biti klavir ali pianino, kontrabas prirejen za jazzovsko rabo, opremljen z ustreznim odjemalcem tona ter ojačevalec za kontrabas in bas kitaro.

Zaželeno je, da je učilnica opremljena z računalnikom, ki je ustrezno ozvočen. Danes si ni mogoče predstavljati pouka brez računalnika; ta lahko nadomešča metronom in avdiovizualna sredstva, služi kot podatkovna baza za vse vrste literature, ob dodatni programski podpori pa nadomesti tudi snemalno napravo in druge pripomočke za pomoč pri transkribiranju, za spremljavo ipd.

7 ZNANJE IZVAJALCEV

Izvajalec	Znanja s področja
Učitelj	- visokošolskega izobraževanja jazz kontrabasa - srednješolskega izobraževanja jazz kontrabasa po določilih 93. člena ZOFVI